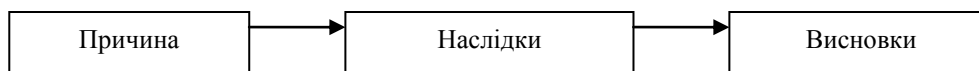

в)

Накопичення відомостей з різних тем в так званих “порт фоліо” підкаже напрямки необхідної корекції знань, зробить оцінювання двобічною процедурою, відкриє шляхи управління навчальним процесом та його ефективністю.

Таким чином, можна стверджувати, що процес навчання може бути керованим через оцінну діяльність педагога, але для реалізації цієї умови на практиці потрібні певні зусилля представників обох сторін навчального процесу (і вчителя, й учнів), їх свідоме ставлення до оцінювання, а також чітко розроблений на офіційному рівні механізм педагогічної діагностики, який треба вдосконалювати вже сьогодні.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Балютіна К.М. Вимірник знань, стимул чи засіб гноблення? – К., 2003. – 19 с.
2. Карелин К. Бально-рейтинговая система оценивания учащихся // Відкритий урок. – 2003. – №1. – С. 21-24.
3. Корсак К. Тесты – и не роскошь, и не идеал // Народное образование. – 2002. – №8. – С. 91-97.
4. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти // Освіта України. – 2000. – №40.
5. Месяц С.Д. Оценочная деятельность в условиях перехода к КСО // Школьные технологии. – 2003. – №4. – С. 128-133.
6. Паршиков А.Т. Личность как результат образовательного процесса // Оценка качества общего образования как фактор развития школы: Материалы и тезисы докладов Всероссийской научно-практической конференции / 15-16 февраля 2000 г. – Самара: Изд-во СИПКРО, 2000. – С. 55-56.
7. Педагогика: Учебное пособие для студентов пединститутов / Под ред. Ю.К.Бабанского. – М.: Просвещение, 1983. – 608 с.
8. Педагогика: Учебное пособие для студентов педвузов и колледжей / Под ред. П.И.Пидкасистого. – М.: Педагогическое общество России, 2002. – 640 с.
9. Ротаєнко П. // Директор школи. – 2003. – №19. – С. 2.
10. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 640 с.
11. Чельшкова М.Б. Диагностика степени обученности учащихся // Оценка качества общего образования как фактор развития школы: Материалы и тезисы докладов Всероссийской научно-практической конференции / 15-16 февраля 2000 г. – Самара: Изд-во СИПКРО, 2000. – С. 20-26.

УДК 372.46

Гриценко І.В.

ГРА ЯК ОДИН ІЗ ПРОВІДНИХ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

В умовах соціально-економічних перетворень, що відбуваються в Україні, особливої уваги набуває удосконалення системи освіти. Школа повинна формувати учня самостійного, ініціативного, вдумливого, здатного творчо розв’язувати життєві проблеми. Випускник загальноосвітньої школи може стати особистістю лише за умови, якщо вчитель потурбується про це з першого проведеного уроку. До числа ефективних шляхів виховання активних учнів, озброєння їх необхідними вміннями і навичками відноситься впровадження активних форм і методів навчання, серед яких провідне місце займають навчальні ігри.

Як відомо, гра – випробуваний і ефективний засіб навчання в початковій школі, але ні в якому разі не універсальний. Ще К.Ушинський застерігав проти “забавляльної педагогіки”,

підкреслюючи, що засобами гри легше навчити дитину читати і писати, але серйозна навчальна праця потребує від дитини такої ж серйозної, копіткої і зосередженої роботи. Тому питання раціонального, виправданого застосування гри в навчальному процесі першокласників певний час було предметом досліджень сучасних педагогів. Так, у працях Н.Бібік, Н.Підгорної, Н.Скрипченко відзначалось, що місце гри в навчальному процесі змінюється: чим менше розвинений вольовий компонент діяльності дітей, тим частіше використовуються ігрові форми. Опрацьовуючи теорію гри, вчені використовують праці прогресивних педагогів та мислителів минулого – Я.Коменського, Ж.Руссо, Р.Оуена, які вважали гру основним засобом усебічного гармонійного розвитку особистості.

В останні роки питання теорії і практики навчальної гри розроблялися і розробляються багатьма дослідниками: А.Усовою, Ф.Блехер, А.Сорокіною, Е.Удальцевою, Л.Венгером та ін. В усіх дослідженнях затвердився взаємозв'язок навчання і гри, визначилася структура ігрового процесу, основні форми і методи керівництва іграми. Разом з тим умови сьогодення вимагають продовжувати науковий пошук у цьому напрямку.

Мета нашої статті полягає у розкритті ролі ігрової діяльності у процесі навчання молодших школярів-шестирічок.

Як показує аналіз відповідних літературних джерел, гра інтенсивно впливає на розвиток особистості дитини. Граючи, однолітки вступають у складні відношення, у яких переплітаються миті змагання і взаємопідтримки. У іграх і відношеннях, у які вступають діти, задовольняються їх бажання. Потреба у визнанні виявляється з двох сторін: з однієї сторони дитина прагне “бути як всі”, а з іншої – “краще, ніж усі”. Ця мотивація визначає досягнення дитини і розвиток її як особистості. Прагнення дитини до визнання у грі розвивають особистісні якості: вчать стриманості, рефлексії, бажання перемогти.

Гра – це школа соціальних відношень. Потреба у спілкуванні з однолітками розвивається насамперед на основі спільної діяльності дітей у грі, а також в ігрових ситуаціях. У процесі гри дитина потрапляє у ситуацію залежності від інших дітей, тому її не даремно називають школою реальних відношень.

Результати нашого дослідження засвідчили, що у процесі навчання молодших школярів, особливо шестирічного віку, грі слід приділяти особливе місце. Визначається це тим, що гра співзвучна природі дитини. Дитина від народження і до настання зрілості приділяє величезну увагу іграм. Гра для дитини – не просто цікаве проведення часу, але й спосіб моделювання зовнішнього, дорослого світу, спосіб моделювання його взаємин, у процесі якого дитина виробляє схему взаємин з однолітками. У грі дитина робить відкриття того, що давно відомо дорослому. Потребу в грі і бажання грати у школярів необхідно використовувати і направляти з метою рішення освітніх задач. Гра буде засобом виховання і навчання, якщо вона буде включатися в цілісний педагогічний процес.

Доведено, що ігрова діяльність в розвитку мотиваційної сфери молодого школяра, свідомого бажання вчитися займає особливе місце. Це пов'язано з особливостями дітей молодшого шкільного віку.

Так, учням початкових класів характерні емоційність, рухова та пізнавальна активність, бажання фантазувати; прагнення перевірити свою силу та спритність. Саме тому вони часто спричиняють порушення дисципліни, недотримання правил поведінки. На нашу думку, кожна з наведених характеристик знаходить своє відображення у грі. З одного боку, вона приносить радість, задовольняє назрілі актуальні потреби, з іншого – гра спрямована на майбутнє, бо в ній моделюються життєві ситуації, розвиваються якості особистості, уміння та навички, які стануть необхідними дитині для виконання соціальних функцій. Тому правильно організована й керована гра – дієвий засіб формування культури поведінки молодших школярів [1: 14].

Проведене нами дослідження дає змогу стверджувати, що гра та ігрова діяльність позитивно впливають на навчання молодших школярів, підвищують емоційний настрій кожного учня. Усе це створює сприятливе чуттєво-емоційне тло, що дає змогу вирішувати питання виховання молодших школярів. Суттєвого значення набуває гра у процесі розвитку

інтелектуального компонента культури поведінки молодшого школяра – оскільки змістом стає сфера стосунків між людьми у спільній діяльності. Саме такі стосунки відтворює дитина у грі, бере на себе “роль” дорослої людини і виконує певні дії в уявній ситуації, керуючись конкретними нормами поведінки. Це допомагає їх кращому усвідомленню. Емоційність будь-якої цікавої, правильно організованої гри сприяє формуванню стійких знань про вимоги суспільної моралі.

Ігрова діяльність має велике значення як для формування дружного колективу, так і для формування самостійності, позитивного відношення до праці і для виправлення деяких відхилень у поведінці окремих дітей. Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання на уроках, справедливо вбачає в них можливість ефективної організації взаємодії педагога та учнів, продуктивної форми їх спілкування. У грі всі її учасники постійно взаємодіють, спілкуються між собою, що потребує дотримання певних правил і норм. Таким чином, у дитини накопичується соціальний досвід поведінки. Якщо ігрова діяльність займає багато часу в житті молодшого школяра, то це сприяє формуванню у них звички поводитися культурно. З іншого боку, оптимістичний тон спілкування під час гри, позитивний емоційний настрій, а також знайома ігрова діяльність зумовлюють природність дій та вчинків дитини, що дає можливість учителеві визначити рівень сформованості культури поведінки учня та побачити недоліки [2: 56].

У сучасних умовах ігри – це не спонтанні сюжетні ігри, не стихійно засвоєнні від старших поколінь розваги за правилами. Сьогодні гра контролюється системою суспільного виховання. У грі існує суб'єктивна свобода для дитини. Діти мають змогу самостійно (без допомоги дорослих) розподіляти ролі, контролювати один одного, стежити за точністю виконання того, чи іншого завдання. Дитина виконує роль, яку взяла на себе, спираючись на свій досвід, що стає школою соціальних відносин для кожної дитини. В ігровій діяльності дитина знайомиться із значним діапазоном людських почуттів і взаємостосунків, учиться розрізняти добро і зло. Завдяки грі у дитини формується здатність виявляти свої особливості, визначати, як вони сприймаються іншими, і з'являється потреба будувати свою поведінку з урахуванням можливої реакції інших [2: 14].

Виходячи з цього, гра є не тільки творчістю, а й працею. У процесі гри у дітей формуються навички мислити самостійно, розвивати увагу, прагнення до знань. Цікаво, що під час гри діти не помічають, що вчаться.

Ефективність використання навчальних ігор визначається такими характеристиками: гра забезпечує гнучкість та надійність навичок, які формуються; загострюючи розумову діяльність та емоційно її забарвлюючи, гра сприяє повнішому виявленню здібностей дитини, деякою мірою стираючи різницю між слабшими і сильнішими учнями.

Як один із визнаних традиційних методів навчання і виховання молодших школярів, цінність гри полягає у тому, що в ігровій діяльності освітня, розвивальна і виховна функції діють у тісному взаємозв'язку. Гра як метод навчання організовує, розвиває учнів, розширює їх пізнавальні можливості, виховує особистість. Вона посідає особливе місце у навчальному процесі першокласників, адже становлення і розвиток їхньої навчальної діяльності відбувається у період слабких довільних процесів: уваги, сприймання, пам'яті та ін. Деякий програмовий матеріал потребує від дитини значних вольових зусиль та багаторазового виконання різних варіантів вправ для засвоєння. Саме тоді гра, запобігаючи психічному перевантаженню дитини, і допомагає реалізувати навчальну мету значно швидше й міцніше, ніж будь-який інший педагогічний засіб [3: 53].

Таким чином, можна зробити висновок, що гра та ігрова діяльність володіють значним потенціалом щодо розв'язання проблеми навчання та виховання молодших школярів, особливо шестирічного віку. Своєрідність навчальної гри і полягає в тому, що вона дає можливість педагогові здійснювати навчання, коригування, розвиток розумових здібностей, формування ціннісних ознак особистості й стосунків дітей у доступній і привабливій для них ігровій формі. Гра забезпечує гнучкість та надійність навичок, які формуються; загострюючи

розумову діяльність та емоційно її забарвлюючи, гра сприяє повнішому виявленню здібностей дитини, деякою мірою стираючи різницю між слабшими та сильнішими учнями.

Перспективами подальшого дослідження є впровадження та вдосконалення різних видів гри у навчально-виховний процес. Тож проблема гармонійного розвитку молодших школярів в ігровій діяльності є значною і потребує подальшої розробки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1998.
2. Ельконін Д.Б. Психологія гри. – М.: Освіта, 1978. – 181 с.
3. Носаченко І.М. Застосування гри у навчальному процесі // Педагогіка. – К., 1991. – С. 10-17.
4. Петрова В.А. Педагогическое сотрудничество, или когда нравится учиться и учить. – М., 1999. – С. 78-117.
5. Пушкарева Ю.А. Игровые элементы на уроках как средство развития творческих способностей учащихся // Наука и школа. – 1999. – № 5. – С. 50-55.

УДК 37.032

Дружененко Р.С.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ТЕКСТ – ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ

Спілкування, тобто процес взаємодії особистостей у конкретному часовому та просторовому вимірах, є необхідною умовою життєдіяльності людини. Звідси випливає особлива увага до проблеми комунікації в суспільстві, яка в наш час розширює свої межі. Особливо актуально вона звучить у сучасній лінгводидактиці, серед завдань якої – формування мовленнєвих умінь і навичок учнів з метою спілкування в життєвих ситуаціях.

У науці ця проблема не нова і представлена працями вчених-лінгвістів (Ф.Бацевич, Р.Кісь, В.Красних, О.Федик та ін.), психологів та психолінгвістів (Л.Айдарова, Б.Ананьєв, Л.Виготський, І.Зимня, О.Синиця), методистів (О.Біляєв, М.Вашуленко, В.Мельничайко, Г.Михайловська, М. Пентилюк та ін.).

Метою нашого дослідження є вивчення впливу національно-культурного тексту на формування мовленнєвих умінь і навичок учнів та специфіку мовленнєвої діяльності особистості. Серед завдань дослідження – з'ясувати сутність поняття “національно-культурний текст”, визначити його роль і місце на уроках вивчення української мови.

Носієм і транслятором комунікативних процесів є мовна особистість, яка за певних умов ситуації спілкування виявляє можливості активного використання набутих лінгвістичних знань з метою донесення інформації, повідомлення чогось, обміну думками, впливу на співбесідника тощо.

Соціальну роль мовної особистості може виконувати індивід, який здатен опанувати мовну систему і готовий використовувати її в практичній діяльності. Однак, люди переважно розвиваються в межах етносередовища, на основі рідної мови та рідної культури, носіями яких вони стають у процесі етнізації. З моменту народження людина потрапляє у певне етнокультурне середовище, отже, культурні норми та цінності засвоюються через призму тієї культури, яка її оточує.

Національну ознаку, як обов'язковий компонент мовної особистості, виділяють С.Єрмоленко, Ю.Караулов, Л.Мацько, Л.Паламар, Т.Симоненко. Думка про те, що етнокультурне середовище має вплив на формування мовної особистості та специфіку її мовленнєвої діяльності простежується в Г.Антипова, Ф.Бацевича, А.Вежбицької, Р.Кіся, В.Красних, О.Леонтьєва та інших. Учені доводять, що розвиваючись в етносередовищі, засвоюючи мовні і культурні явища, які є специфічним способом відображення етносом